

KAJAANI

- kertomus virkamatkasta 13.11.1975, liitteineen
Kaarina Rissanen
- kertomus linnasaaren maapato-ojan kaivamisen
valvonnasta 8.12.-75 - 10.2.1976, liit-
teineen
Leena Hiltula

MUSEOVIRASTO/ RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Työselostus

Tutkija			Aika
Leena Hiltula			1976
Paikkakunta	Kaup.osa/ Kylä	Kortteli/ Tila	Tontti
Kajaani, linna			

Osoite

Tutkimuksen laatu

kert. linnasaaren maapato-ojan kaivamisen valvonnasta 4 s.,

Työselostus

kartta maapato-ojan sijainnista linnasaarella,
dia- ja valokuvaluettelot

Piirroksat

tekstiin liittyen 3 pystyhirsien päistä.

Valokuvat

10 kpl

Muuta

KAJAANIN LINNA

LINNASAAREN MAAPATO-OJAN KAIVAMISEN VALVONTA 8.12.1975 - 10.2.1976

Kaivauspaikka: Kajaanin linnasaari, joen yläjuoksun puoleinen reuna

Aika: 8.12.1975 - 10.2.1976

Työntekijät: Kaivauksen valvojana oli tutkija Leena Hiltula. Työpäällikkönä toimi Kajaanin kaupungin rakennustoimiston (KKR) puolesta rak.mest. Hirvonen sekä vastaavana mestarina rak.mest. Pentti Rautiala. Työmiehet hankki KKR, ja heitä oli paikalla kerrallaan 5 - 10 miestä.

Kaivauksen syyt: Koska Kajaanin linnasaaren pintaan oli ilmestynyt vajoamia, joiden oletettiin johtuvan jokiveden virtaamisesta saaren alla, haluttiin tämä veden syövyttävä vaikutus estää rakentamalla saaren yläjuoksun puoleiselle reunalle pato. Padon rakentamista varten ~~anottiin~~^{anottiin} määrärahaa työllisyysrahoista. 29.8.1975 valtioneuvosto teki päätöksen syksyn lisätyöohjelmaksi, johon kuului mm. varojen myöntäminen Kajaanin linnaraunioiden korjaustyöhön. 13.11.1975 tutkija Kaarina Rissanen teki virkamatkan Kajaaniin. Tällöin tutkittiin joi-takin koekuoppia. Varsinainen maapato-ojan kaivaminen aloitettiin 8.12.1975.

KERTOMUS

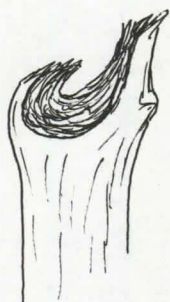
Työt aloitettiin maanantaiamuna 8.12.-75, kun olimmentutkija Kaarina Rissanen kanssa saapuneet paikalle. Työ tehtiin kaivinkoneella, joka saatiin kuljetettua saarelle vasta kun Kajaani Oy oli kuivannut joen maalaiskunnan puoleisen uoman. Ojan kaivaminen aloitettiin huoneen N yläjuoksun puoleiselta seinämältä (diat 1 ja 2), josta se jatkui saaren reunaa pitkin kiertäen aina Kellarin P

yläjuoksun puoleisen kulman kohdalle saakka. Ojan pituudeksi tuli noin 55 m. (Sivulla 2 kartta maapato-ojan sijainnista. Tarkempi kartta liitteenä.) Oja oli noin 2-3 m leveä ja keskimäärin 2,5 m syvä. Se sijaitsi noin 1,5 m:n etäisyydellä saaren rantaviivasta. Ojan pohja oli veden peitossa. Veden pinnan yläpuolella maata oli näkyvissä noin 1,5 m (dia 3).

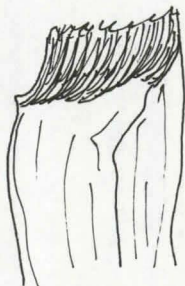
Kun ojaa oli kaivettu noin 4 m, kone törmäsi ensimmäisiin puujäänteisiin. Niitä tuli puolentoista metrin syvyydeltä juuri vesirajan kohdalta. 6 m:n paikkeilla kauhaan tarttui ensimmäinen varsinainen hirren katkelma, jonka pituus oli 1,5 m ja paksuus 0,25 m (dia 4). Kauhassa nousi jatkuvasti varsin runsaasti puunsilppua (dia 5) — rikkoutuneiden hirsien jääntiä.

8 m:n kohdalla kauha törmäsi 2 m:n syvyydessä olevaan hyvin säilyneeseen hirteen. Paikan tarkempi tutkiminen oli mahdotonta, koska ojan pohja oli veden peitossa. Ylös vedestä hirrestä nousi noin 3 m pitkä osa, jonka toinen pää oli kirveellä pyöristetty tai teroitettu (diat 6 - 7).

Kaivinkone nosti vedestä jatkuvasti puunsilppua (dia 8) ja noin 9-10 m:n kohdalla se osui hirsirakennelmaan, joka kuitenkin sijaitsi tutkimukselle saavuttamattomissa veden alla. Rakennelmasta nousi kauhassa esiin hirrenpätkiä, joista useissa selviä kirveellä tehtyjä loveuksia (dia 9 ja oheiset piirrokset a ja b). Pari näistä esiintulleista hirsistä sijaitsi kaivinkoneen kuljettajan kertoman mukaan pystyssä veden alla ojan pohjassa (toinen ko. hirsistä nousemassa vedestä diassa 10). Toisen pystyhirren pää oli selvästi kirveellä lovettu (piirros c).

a

b

c

Hirrenpätkiä löytyi yhteensä vähän toistakymmentä kappaletta (osa hirsistä diassa 12) ja löytöalue keskittyi noin 4 ja 16 m:n välille. Löytösyvyys oli noin 1,5 - 2 m. Hirsien mitat vaihtelivat: paksuus 0,15 - 0,35 m ja pituus 0,70 - 3,00 m. Yhtään rikkoutumatonta hirttä ei ojasta noussut.

Seuraava puukeskittymä tuli 27-30 metrin kohdalta. Puut olivat täysin silppuna paitsi yksi parru, joka oli 1,5 m pitkä ja 0,20 m paksu. Samalta kohdalta johtivat portaat jokeen, joten puut ovat mahdollisesti peräisin portaiden rakentamisen ajalta.

Noin 35 m:n kohdalla kaivinkone osui vinossa asennossa olevaan ponttilaudoitukseen. Laudoituksen yläosa oli noin 0,10 m maanpinnan alapuolella ja pohja noin 1,20 m maanpinnasta. Jo aikaisemmin syksyllä tehdyissä koekaivauksissa tutkija Kaarina Rissanen oli löytänyt saman laudoituksen (ks. Kaarina Rissanen: Kertomus virkamatkasta Kajaaniin 13.11.1975).

Noin 40 m:stä asti eteneminen oli hyvin vaivalloista roudan vuoksi. Loppumatkalla jouduttiin pintaa räjäyttämään neljä kertaa, jotta kaivinkone olisi pysynyt siihen. Kaivaminen lopetettiin 55 m:n kohdalle (ks. tkuvat 6 ja 8 sekä kartat).

Saarenomaaperän pintakerrokset ovat aivan ilmeistä täyttemaata -- suuria kivilohkareita, joiden välissä irtomaata. Maapato-ojassa olleen veden pinnalla oli huomattavissa selvää virtausta, joten oletamus irtomaiden häviämisestä veden mukana pitäne paikkansa.

Vuodenaika oli tutkimuksen kannalta huonoin mahdollinen; pimeys, lumisade ja pakkasen vaikeuttivat huomattavasti dokumentointia, ennen kaikkea valokuvausta. Lisäksi kului hukkaan useita päiviä, jolloin kaivinkone ei kovan pakkasen vuoksi kyennyt työskentelemään. Räjäytyksiltäkin olisi välttytty muina vuodenaikoina.

Varsinaisesta maapadon rakentamisesta (diat 13 - 16 ja kuvat 1 - 5, 7, 9 ja 10) tulee olemaan selostus Kajaanin kaupungin rakennustoimiston työkertomuksessa.

Helsingissä 3.6.1976

Leena Hiltula

Liitteet: dialuettelo

kuvaluettelo ja kuvat

KKR:n kartta linnasaaresta ja maapato-ojasta
maapadon tukemissuunnitelma, laatinut M. Raatikainen

Kirjallisuusluettelo:

Linnat ja linnoitukset, Rakennushistoriallisen osaston julkaisu 1/1975
Vartiainen, A.: Kajaanin kaupungin historia

Kajaanin linna

Maapato-ojan kaivamisen välvonta 8.12.1975 - 10.2.1976, tutkija Leena Hiltula

DIALUETTELO

1. Kaivaminen aloitetaan. Kuvannut K. Rissanen RHO 11479
2. " " " " RHO 11480
3. Ojan alku. Huoneen N seinä suoraan edessä. Kuvannut L. Hiltula RHO 11481
4. Ensimmäisenä löytynyt hirrenkatkelma. Kuvannut L. Hiltula RHO 11482
5. Ojasta nousevaa puunsilppua. Kuvannut L. Hiltula RHO 11483
6. Hirsi, jonka pää kirveellä teroitettu. Kuvannut L. Hiltula RHO 11484
7. Em. hirrenpää lähikuvassa. Kuvannut L. Hiltula RHO 11485
8. Käuhallinen puunsilppua. Kuvannut L. Hiltula RHO 11486
9. Kirveellä tehty loveus hirren päässä (ks. piirros a). Kuvannut L. Hiltula RHO 11487
10. Hirsi nousee ojasta. Kuvannut L. Hiltula RHO 11488
11. Ojan seinää. Kuvannut L. Hiltula RHO 11489
12. Ojasta löytyneitä hirsiiä. Kuvannut L. Hiltula RHO 11490
13. Ponttilaudoitusta juntataan. Kuvannut L. Hiltula RHO 11491
14. Betoniraidoittaminen. Kuvannut M. Raatikainen RHO 11492
15. " " " " RHO 11493
16. " " " " RHO 11494

Diat rakennushistorian osaston arkistossa.

Kajaanin linna

Maapato-ojan kaivamisen valvonta 8.12.1975 - 10.2.1976, tutkija Leena Hiltula

KUVA- JA NEGATIIVILUETTELO

1. Ojan alku. Ponttilaudotusta juntataan. Kuvannut L. Hiltula
2. Ojan alku. Ponttilaudoitusta. Kuvannut L. Hiltula
3. Ponttilaudoitusta juntataan. Kuvannut L. Hiltula
4. Työkuva. Kuvannut L. Hiltula
5. Työkuva. Kuvannut L. Hiltula
6. Ojan loppu. Kuvannut L. Hiltula
7. Kirvesmiehet telineitä rakentamassa. Kuvannut L. Hiltula
8. Ojan loppupää. Kuvannut L. Hiltula
9. Kirvesmiehet telineitä rakentamassa. Kuvannut L. Hiltula
10. Kirvesmiehet. Kuvannut L. Hiltula

Kajaanin linna 1975-76

LÖYTÖLUETTELO

<u>76036</u>	: 1	17 naulaa
	: 2	kirves
	: 3	hevosenkenkä
	: 4	erilaisia tappeja ja rautoja (3 kpl)
	: 5	veitsen (?) terän kate ly lma

Esineet luetteloitu museoviraston historian toimiston luetteloon.

76036:2

NEG.2HO 23249

1 OJAN ALKUPÄÄ: PONTTILAUDO-
TUSTA JUNTATAAN

NEG.2HO 23250

2 OJAN ALKUPÄÄ

NEG.2HO 23251

3 PONTTILAUDOITUKSEN
JUNTTAAMINEN

KUUKAJA L. MCTUA

KAJAANI 8.12.75-10.2.76

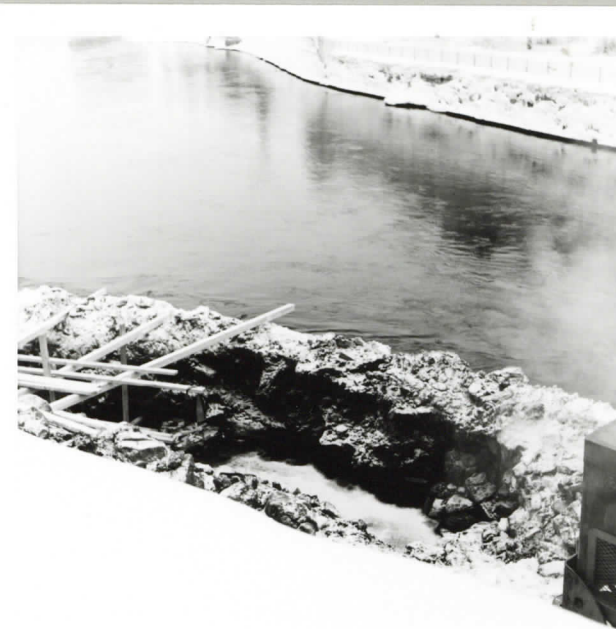
NEG.2HO 23252

4 TYÖKUVA

NEG.2HO 23253

5 TYÖKUVA

NEG.2HO 23254

6 OJAN LOPPUPÄÄ

KUANA
L. HILMA

KAJAANI 8.12.75-10.2.76

NEG. DHO 23246

7 KIRVESMIEHET RAKENTAMASSA
TELINAITÄ

NEG. DHO 23248

8 OJAN LOPPUPÄÄ

NEG. DHO 23247

9 TELINEIDEN RAKENTAMISTA

KUUNAJA
L. IHLTULKA

KAJAANI 8.12.75-10.2.76

NEG.DHO 23255

10 TELINEIDEN RAKENTAMINEN

KUORJA L. IHLALA

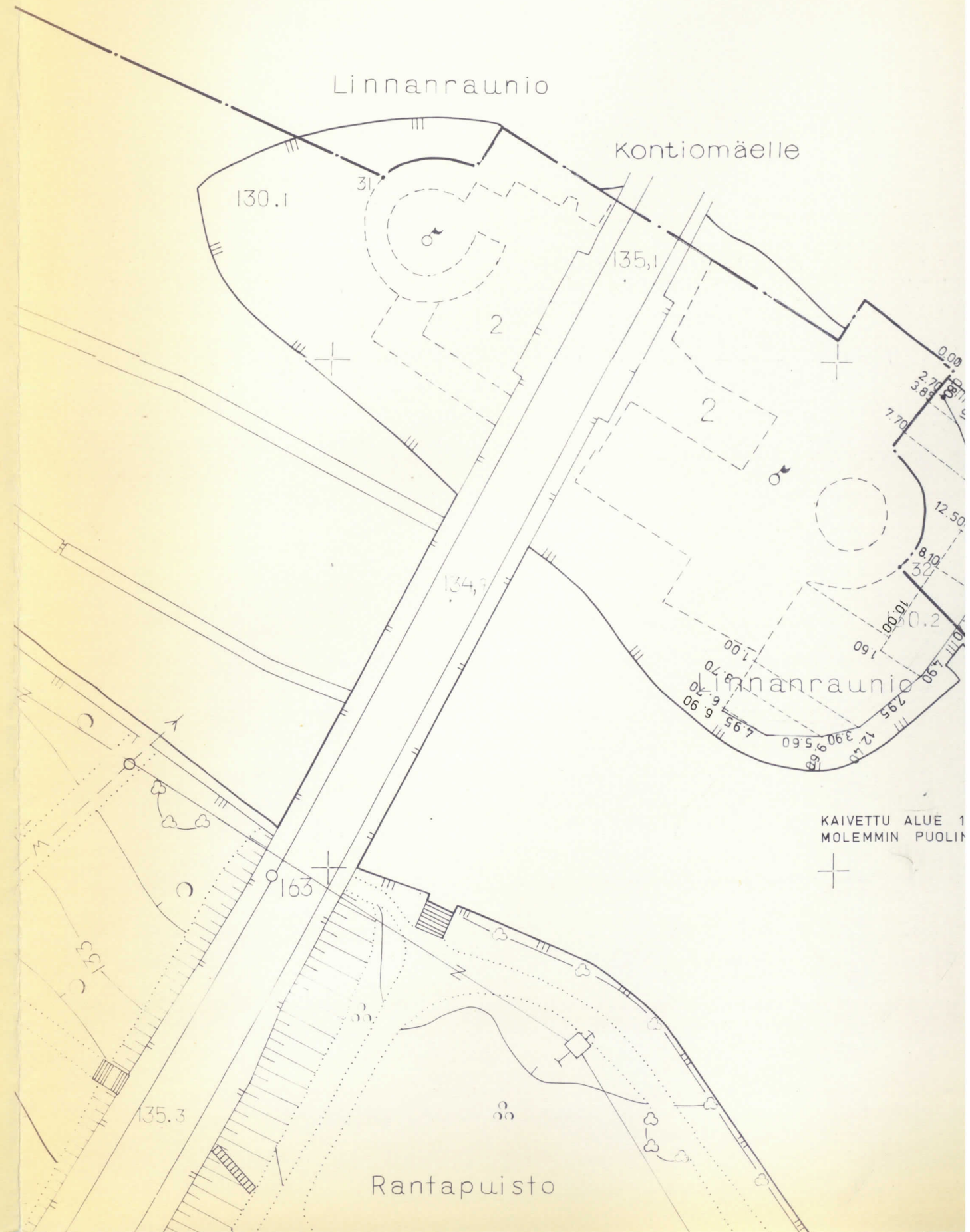
21.5.1975

350

KAJAANIN LINNANRAUNIOIDEN KONSERVOINTITYÖT

PONTTISEINÄN MITATUT SYVYYDET

KARTTA 1 : 500
PITUUSMITTAKAAVA : 2 cm \cong 10 kpl
KORKEUSMITTAKAAVA : 1 : 50

KAIVETTU ALUE 1
MOLEMMIN PUOLIN

